

Cím 1053 Budapest, Fejér György utca 10. I. emelet 3. a.
Telefon +36 20 401 5126
E-mail info@esoember.hu
Honlap www.aosz.hu
Adószám 19025915-1-41

Budapest, 2026. augusztus 19.

Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium

kozmedia@tkkm.gov.hu

Tárgy: szakmai egyeztetés a közmédia megújulásáról

Tisztelt Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium!

Az Autisták Országos Szövetségének szakmai véleménye a közmédia jövőjéről szóló szakmai egyeztetéshez

Szervezet neve: Autisták Országos Szövetsége (AOSZ)

Tevékenységi köre: az autista emberek és családjaik országos érdekképviselése, tájékoztatása és támogatása, társadalmi szemléletformálás, valamint az autista emberek társadalmi részvételének és jogegyenlőségének elősegítése.

Az Autisták Országos Szövetsége 1988 óta képviseli az autista emberek és családjaik érdekeit. Az AOSZ-hoz évente több ezer család és szakember fordul információért vagy segítségért, ezért munkánk során közvetlenül találkozunk azokkal az információs, kommunikációs és társadalmi akadályokkal, amelyek az autista emberek és családjaik életét befolyásolják.

Véleményünk alapja a „Semmit rólunk, Nélkülünk!” elv: az autista embereket érintő kérdésekben az érintett emberek saját tapasztalatainak és véleményének közvetlenül meg kell jelennie. Ezt az elvet az AOSZ saját érdekvédelmi munkájában is következetesen alkalmazza.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni azt is, hogy az autista emberek rendkívül sokszínű csoportot alkotnak. Kommunikációs módjuk, kognitív képességeik, önállóságuk, érzékelési sajátosságai és támogatási szükségleteik jelentősen eltérhetnek egymástól és az életút során is változhatnak. Ezért a közmédia akadálymentességének és reprezentációjának kialakításakor nem egyetlen „autizmusbarát megoldásban”, hanem többféle, választható hozzáférési lehetőségben szükséges gondolkodni.

1. Feladat és közszolgálatosság 2030-ban

1.a. Mi legyen a közmédia feladata 2030-ban?

Az AOSZ álláspontja szerint a közmédia egyik alapvető feladata 2030-ban az legyen, hogy **minden állampolgár számára ténylegesen hozzáférhető, érthető és megbízható információt biztosítson**, függetlenül attól, hogy az adott személynek van-e fogyatéka, milyen kommunikációs módot használ, illetve milyen támogatásra van szüksége az információ megértéséhez.

A közszolgálatosság értéke különösen azoknak a társadalmi csoportoknak az elérésében mutatkozik meg, amelyek információs, kommunikációs vagy társadalmi szempontból könnyebben kizorolhatnak a piaci logika alapján működő médiaszolgáltatásokból.

A hatályos médiaszabályozás már jelenleg is kimondja, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásoknak folyamatosan és fokozatosan egyre akadálymentesebben hozzáférhetővé kell válniuk a fogyatékkal élő személyek számára, és az akadálymentesítést szolgáló intézkedésekről cselekvési tervet kell készíteni. Az ENSZ Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezményének 21. cikke ennél szélesebb értelemben is megfogalmazza az információhoz való hozzáférés jogát: a nyilvánosságnak szánt információt időben, hozzáférhető formában és megfelelő technológiákkal kell elérhetővé tenni, továbbá ösztönözni kell a tömegtájékoztatási szolgáltatások hozzáférhetőségét.

Az akadálymentességet ezért nem kizárólag feliratozásként vagy jelnyelvi tolmácsolásként javasoljuk értelmezni. Ezek nélkülözhetetlenek, de más fogyatéka csoportoknak – köztük az autista embereknek – eltérő hozzáférési szükségleteik lehetnek.

Autista emberek számára különösen fontos lehet például a világos és egyértelmű nyelvezet, a jól strukturált információ, az előre jelezhető felépítés, a szöveges összefoglaló és leírás, a vizuálisan áttekinthető megjelenítés, a visszanezethetőség és megállíthatóság, valamint annak lehetősége, hogy ugyanaz az információ többféle – videó, hang, írott vagy vizuálisan támogatott – formában is elérhető legyen. Az autizmus-specifikus támogatásban a vizuális strukturálás és a kiszámítható információs környezet jól ismert eszköz az önállóbb részvétel támogatására. Azoknál az autista embereknél pedig, akik nem, vagy csak korlátozottan használnak beszédet, az augmentatív és alternatív kommunikációs formák is jelentős szerepet tölthetnek be.

1.b. Önök szerint mit jelent ma a közszolgálatosság?

Számunkra a közszolgálatosság azt jelenti, hogy a média **nem kizárólag a többséghez szól, hanem a társadalom egészéhez.**

Ennek része:

1. az egyenlő esélyű hozzáférés az információhoz;
2. a társadalom sokféleségének valóságú megjelenítése;
3. a kiszolgáltatottabb társadalmi csoportok információhoz jutásának biztosítása;
4. a bizonyítékokon alapuló, ellenőrzött tájékoztatás;

5. az állampolgári részvétel támogatása;
6. valamint annak elősegítése, hogy a fogyatékossgal élő emberek ne kizárólag segítségre szoruló emberekként, hanem a társadalom teljes jogú tagjaiként jelenjenek meg.

A közszolgálati médiaszolgáltatás társadalmi integrációt és a társadalom speciális csoportjainak – köztük a fogyatékossgal élő személyeknek – a bemutatását szolgáló feladata a jelenlegi médiaszabályozásban is megjelenik.

1.c. Hogyan mérhető a közmédia társadalmi hasznossága a nézettségen túl?

A nézettség önmagában nem alkalmas a közszolgálati érték mérésére. Javasoljuk, hogy a jövőbeni közszolgálati értékelésben önálló indikátorként jelenjen meg az **akadálymentesség, a társadalmi reprezentáció és a felhasználói hasznosság**.

Mérhető például, hogy a tartalmak mekkora része érhető el hozzáférhető formában, hány tartalomhoz készül felirat, leirat vagy közérthető összefoglaló, mennyire hozzáférhetők a digitális felületek, milyen arányban jelennek meg fogyatékossgal élő emberek saját hangjukon, milyen gyakran szerepelnek szakértőként vagy állampolgárként nem kifejezetten fogyatékossgai témákban, milyen arányban működnek közre a médiatartalmak létrehozásában a fogyatékossgal élő emberek, hogyan értékelik a fogyatékossgal élő felhasználók a szolgáltatások érthetőségét és használhatóságát, továbbá milyen gyorsan és milyen eredménnyel kezelik az akadálymentességgel kapcsolatos visszajelzéseket.

Az értékelésbe rendszeres, fogyatékossgal élő – köztük autista – emberekkel végzett felhasználói tesztelést és kvalitatív visszajelzést is javaslunk beépíteni. Nem elegendő azt mérni, hogy egy szolgáltatás technikailag „akadálymentesnek” minősül-e, azt is vizsgálni kell, hogy az érintett emberek ténylegesen meg tudják-e találni, érteni és használni az információt.

2. Tartalmi hiányok és megőrzendő értékek

2.a. Milyen tartalmak hiányoznak a jelenlegi kínálatból?

Az AOSZ szempontjából indokolt lenne a jelenleginél rendszeresebben és könnyebben megtalálható módon megjeleníteni az autista emberek és családjaik életét érintő, **gyakorlati közszolgálati információkat**.

Ilyenek különösen az oktatással, egészségüggyel, szociális ellátásokkal, foglalkoztatással, támogatásokkal, jogokkal, felnőtté válással, önálló életvitellel és közösségi részvétellel kapcsolatos közérthető tájékoztató tartalmak.

Fontosnak tartjuk ugyanakkor, hogy az autizmus ne kizárólag problémaként vagy speciális „fogyatékossgai témaként” jelenjen meg. Szükség van olyan tartalmakra is, amelyek autista emberek hétköznapi életét, munkáját, érdeklődését, művészeti, tudományos, sport- vagy közösségi tevékenységét mutatják be.

Különösen fontos lenne az **autista felnőttek láthatóságának erősítése**. Az autizmusról szóló közbeszéd gyakran a gyermekkorra koncentrál, miközben az autizmus egész életen át fennálló állapot, és a támogatási szükségletek felnőttkorban sem szűnnek meg automatikusan.

Javasoljuk továbbá gyermekeknek és fiataloknak szóló, életkoruknak megfelelő tartalmak készítését az autizmusról és általában az emberi sokféleségről. A társadalmi szemléletformálás akkor lehet igazán hatékony, ha már gyermekkorban természetessé teszi, hogy az emberek eltérően kommunikálhatnak, érzékelhetik és értelmezhetik a világot.

2.b. Mi az, amit semmiképpen nem szabad elveszíteni az átalakulás során?

Az átalakulás során meg kell őrizni és tovább kell fejleszteni a közmédia országos elérhetőségét, közérdekű tájékoztató, oktatási, kulturális és tudományos funkcióját, a közszolgálati archívumot, továbbá a fogyatékossgal élő emberek hozzáférését szolgáló jelenlegi akadálymentesítési megoldásokat. A fogyatékossgügyi témához kapcsolódó korábbi és újonnan keletkező tartalmakat széles körben hozzáférhetővé kell tenni a nyilvánosság számára.

Az akadálymentesítési szolgáltatások semmilyen szervezeti vagy technológiai átalakulás következtében nem szűkülhetnek, a technológiai fejlődést éppen ezek bővítésére célszerű felhasználni.

3. Egyidejű generációs elérés

3.c. Közös vagy célcsoport-specifikus stratégia szükséges?

Véleményünk szerint nem kizárólag korcsoportokban, hanem **eltérő médiahasználati és hozzáférési szükségletekben** érdemes gondolkodni.

Ugyanaz a hiteles közszolgálati tartalom többféle formában is megjelenhet: televíziós vagy rádiós műsorként, hosszabb online anyagként, rövid videóként, podcastként, szöveges összefoglalóként vagy vizuálisan strukturált információként.

Ez az autista emberek szempontjából is fontos. Nincs egyetlen olyan formátum, amely minden autista ember számára megfelelő. Ezért a cél nem egy elkülönített „autista” vagy „fogyatékossgai” médiaszolgáltatás kialakítása, hanem a mainstream közszolgálati tartalmak hozzáférhetővé tétele, szükség esetén kiegészítő, célcsoport-specifikus formátumokkal.

4. A közmédia szerepe a helyi közösségekben

4.a–b. Helyi szerep és együttműködési modell

A helyi és regionális közszolgálati tartalomnak különösen nagy értéke lehet azok számára, akik számára a szolgáltatási rendszerekben történő tájékozódás nehezebb.

A helyi közmédia közérthető és jól kereshető információkat adhat többek között a helyi egészségügyi, oktatási és szociális szolgáltatásokról, közlekedési változásokról, ügyintézésről, közösségi programokról és helyi támogatási lehetőségekről.

Javasoljuk olyan rendszeres együttműködési és forráshálózat kialakítását, amelyben a helyi és országos fogyatékossgügyi érdekvédelmi szervezetek – szerkesztői függetlenséget nem érintő módon – szakmai forrásként, témagazdaként és érintett emberek bevonását segítő partnerként jelenhetnek meg.

5. Dezinformáció, hiteles tájékoztatás és médiaműveltség

5.a. Hogyan kezelje a közmédia a dezinformáció kihívását a mesterséges intelligencia korában?

A közmédia egyik legfontosabb megkülönböztető értéke a **forrásellenőrzött és szakmailag megalapozott információ** lehet.

Az autizmussal kapcsolatban különösen fontos ez a szerep. Időről időre széles körben terjednek tudományosan megalapozatlan állítások az autizmus okairól vagy az autizmus „megszüntetését” ígérő módszerekről. Konkrét példa a védőoltások és az autizmus közötti oksági kapcsolat állítása, melyről már bebizonyosodott, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok nem támasztanak alá oksági kapcsolatot a védőoltások és az autizmus között.

A közmédiának egészségügyi és tudományos kérdésekben világosan különbséget kell tennie a tudományosan alátámasztott ismeretek, a még vizsgálat alatt álló hipotézisek és a bizonyíték nélküli állítások között. A „két oldal bemutatása” nem jelentheti azt, hogy egy bizonyított tudományos álláspont és egy bizonyítékokkal nem alátámasztott állítás azonos súlyt kap.

A mesterséges intelligenciával előállított vagy lényegesen módosított tartalom esetében fontosnak tartjuk az eredet és az AI-használat átlátható jelzését, valamint azt, hogy közérdekű, egészségügyi vagy jogi jelentőségű információ közzététele előtt mindig maradjon érdemi emberi szerkesztői kontroll.

5.c. Milyen szerepet vállalhat a közmédia a digitális műveltség fejlesztésében?

A médiaműveltségi tartalmaknak fogyatékosággal élő emberek számára is hozzáférhetőnek kell lenniük.

Közérthető, konkrét példákon alapuló tartalmakra lenne szükség többek között az álhírek felismeréséről, a mesterségesen generált képek, hangok és videók felismerésének korlátairól, az internetes csalásokról, a személyes adatok védelméről, az algoritmikus ajánlórendszerekről és a közösségi média működéséről.

Autista és más, kommunikációs vagy kognitív támogatást igénylő emberek esetében különösen hasznosak lehetnek a lépésekre bontott, konkrét példákkal és vizuális támpontokkal kiegészített anyagok.

6. Kultúra, oktatás és tudomány közvetítése

6.a. Mi legyen a közmédia szerepe?

A közmédiának közvetítő szerepet kell betöltenie a tudományos eredmények és a társadalom között.

Az autizmus területén olyan tartalmakra van szükség, amelyek korszerű, bizonyítékokon alapuló ismereteket közvetítenek, ugyanakkor képesek bemutatni az autista emberek saját tapasztalatait is. A tudományos és a megélt tapasztalat nem egymás alternatívája: más kérdésekre ad választ, ezért mindkettőnek helye van a közszolgálati tartalomban.

Javasoljuk, hogy az autizmussal kapcsolatos tudományos és ismeretterjesztő tartalmak készítésébe egyaránt vonjanak be megfelelő szaktudással rendelkező kutatókat és szakembereket, autista embereket, valamint szükség szerint családtagokat.

Fontos az életútszemlélet is: az autizmust nem kizárólag gyermek- és oktatási kérdésként, hanem a gyermekkortól az időskorig tartó életút összefüggésében szükséges bemutatni.

7. A társadalom reprezentációja

7.a. Hogyan javítható a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok reprezentációja?

Ezt a kérdést az AOSZ a közmédia megújításának egyik legfontosabb pontjának tartja, mert a tapasztalatok szerint a fogyatékossgal élő emberek továbbra is gyakorlatilag „láthatatlanok” a médiafogyasztók számára. A mennyiségi megjelenés mellett azonban legalább ennyire fontos a reprezentáció minősége.

Javasoljuk, hogy az autista és más fogyatékossgal élő emberek ne kizárólag fogyatékossgukkal kapcsolatos történetekben jelenjenek meg. Legyenek jelen kulturális, tudományos, foglalkoztatási, oktatási, sport-, életmód- és közéleti tartalmakban is, szakértőként, munkavállalóként, szülőként, alkotóként, diákként, sportolóként vagy egyszerűen állampolgárként.

Amikor pedig kifejezetten autizmusról szól egy tartalom, alapelvnek tekintjük, hogy – ahol ez lehetséges – **az autista emberek saját maguk is megszólaljanak**. Ne automatikusan szülő vagy szakember beszéljen helyettük.

Ez nem jelenti a komplex kommunikációs igényű vagy magas támogatási szükségletű autista emberek kizárását. Számukra megfelelő kommunikációs támogatást, elegendő időt, augmentatív vagy alternatív kommunikációs lehetőséget, illetve az általuk választott segítő jelenlétét kell lehetővé tenni.

Javasoljuk továbbá egy, a fogyatékossg médiabeli megjelenítésére vonatkozó **közzszolgálati szerkesztőségi irányelv** kidolgozását az érintett emberek és érdekvédelmi szervezeteik bevonásával. Az irányelv térjen ki többek között az érintettek által preferált szóhasználat tiszteletben tartására; a sajnálatra, tragédiára vagy heroizálásra épülő automatikus narratívák kerülésére, a sztereotípiák mellőzésére, az autizmus sokféleségének bemutatására, az interjúkhoz szükséges egyéni alkalmazkodás biztosítására, valamint arra, hogy az autista szereplők méltósága, önrendelkezése és döntési joga a médiaszereplés teljes folyamatában érvényesüljön.

Az AOSZ saját érdekvédelmi gyakorlatában is aktuális kérdés az autizmusról történő etikus és korrekt médiakommunikáció.

8. Platform- és archívumstratégia

8.a. Milyen tartalomnak milyen platformokon kell jelen lennie?

Az AOSZ azt javasolja, hogy a közérdekű információk ne váljanak kizárólag egyetlen platformhoz kötötté.

A közösségi média alkalmas lehet a figyelem felkeltésére és új közönségek elérésére, de alapvető közszolgálati információ nem lehet kizárólag valamely kereskedelmi közösségimédia-platformon hozzáférhető.

A közmédia saját digitális felületein biztosítani kell a stabil, kereshető és akadálymentes hozzáférést, valamint lehetőség szerint ugyanazon információ többféle formátumát. A rövid közösségimédia-tartalom vezessen el a teljes, forrásokkal ellátott, hozzáférhető közszolgálati tartalomhoz.

8.b. Milyen szerepet kaphat az archívum és a mesterséges intelligencia?

A mesterséges intelligencia jelentős lehetőséget kínálhat az archívum hozzáférhetőbbé tételére: automatikus leiratok és feliratok előállítására, tartalmak kereshetővé tételére, szemantikus keresésre, metaadatolásra és közérthető összefoglalók elkészítésének támogatására.

Közszolgálati tartalmak esetében azonban különösen fontos az emberi ellenőrzés, mert az automatikusan generált leirat vagy összefoglaló hibája éppen azok számára jelenthet nagyobb akadályt, akik az adott hozzáférhető változatra támaszkodnak.

8.c. Milyen szerepet töltsön be a közösségi média?

A közösségi média a közszolgálati tartalomhoz vezető belépési pont lehet, különösen a fiatalabb közönség számára. A gyors és rövid formátum azonban nem járhat a pontosság, a kontextus és az érthetőség elvesztésével.

Különösen érzékeny egészségügyi vagy fogyatékoságügyi témákban a rövid videókhoz minden esetben kapcsolódjon olyan forrás, ahol a teljes, ellenőrzött információ és a felhasznált szakmai források elérhetők.

10. Záró kérdés – további, elengedhetetlen szempont

Az AOSZ szerint a közmédia megújítása során **az egyenlő esélyű hozzáférést és a fogyatékosággal élő emberek bevonását nem különálló projektként, hanem horizontális minőségi követelményként kell kezelni.**

Ennek érdekében javasoljuk, hogy:

1. a közmédia rendelkezzen nyilvános, mérhető célokat tartalmazó akadálymentesítési és fogyatékoságügyi stratégiával;
2. a stratégia a fizikai és technikai akadálymentesség mellett foglalkozzon kommunikációs és kognitív hozzáférhetőséggel is;
3. a tartalom- és platformfejlesztésbe rendszeresen vonjanak be fogyatékosággal élő embereket, köztük autista önérvényesítőket és érdekvédelmi szervezeteket;
4. legyen rendszeres fogyatékoságügyi és autizmus-specifikus képzés a szerkesztők, újságírók, műsorvezetők és tartalomkészítők számára;
5. működjön akadálymentesen elérhető visszajelzési és panaszkezelési rendszer;

6. évente nyilvánosan értékeljék az akadálymentesség, a reprezentáció és az érintetti elégedettség alakulását;
7. a közmédia szolgáltatásainak, digitális felületeinek és új technológiáinak fejlesztésekor már a tervezés kezdetétől jelenjen meg az egyetemes tervezés és az akadálymentesség követelménye.

A fogyatékossgal élő emberek közvetlen bevonása nem pusztán jó gyakorlat. A Magyarországon a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett ENSZ-egyezmény 4. cikkének (3) bekezdése szerint a fogyatékossgal élő személyeket érintő döntéshozatali folyamatokban a részes államoknak szorosan egyeztetniük kell, és képviseleti szervezeteiken keresztül aktívan be kell vonniuk a fogyatékossgal élő személyeket.

Ezért azt javasoljuk, hogy a jelen szakmai egyeztetés ne egyszeri konzultáció legyen. A közmédia új struktúrájának, szolgáltatásainak, digitális felületeinek és szerkesztőségi irányelveinek kialakítása során is működjön **rendszeres, intézményesített párbeszéd a fogyatékossgal élő emberekkel és az őket képviselő szervezetekkel.**

Az Autisták Országos Szövetsége szakmai tudásával, országos érdekvédelmi tapasztalatával és az autista önérvényesítők bevonásával kész együttműködni egy olyan közmédia kialakításában, amelyben az autista emberek nem csupán témaként vagy célcsoportként jelennek meg, hanem **nézőként, hallgatóként, felhasználóként, szakértőként, alkotóként és állampolgárként is egyenrangú résztvevői a nyilvánosságnak.**

Tisztelettel:

Melléklet: -

Kapitány Imola
elnök